

<http://kefad.ahievran.edu.tr>

Ahi Evran Üniversitesi

Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi

ISSN: 2147 - 1037

Literacy Skills in Students with Special Needs and Creative Drama

Necla Işıkdogan Uğurlu

Article Information

CrossMark

DOI: 10.29299/kefad.1176793

Received: 18.09.2022

Revised: 22.02.2023

Accepted: 28.03.2023

Keywords:

Child with Special Needs,

Drama,

Literacy Skills

Abstract

Literacy skills start with acquiring early literacy and are shaped and developed throughout a lifetime. Literacy skills which constitute a base for academic skills, appear in every period of children's lives and play a facilitating role in various aspects such as arranging social participation in social life, gaining knowledge, and sharing. Literacy skills that have great importance for all children have particular importance, especially for the children with special needs and it is necessary to plan the education of these children with individualised education programs according to their needs and interests and imply together with the support services. Students should be supported in terms of literacy skills by taking various development levels, such as physical, intellectual, emotional social into account and should gain literacy skills with appropriate teaching methods/techniques when they are ready to learn. It is seen that the creative drama method has a facilitating effect in the acquisition of literacy skills of children with special needs as well as for all children. It can be used to acquire vocabulary, high levels of repetition, fluent reading, reading comprehension, and many other skills. Besides, the creative drama method that supports the social interaction of children with special needs enables these children to increase their school success and adaptation characteristics thanks to their healthy social-emotional behaviours. This review examines the effect of the creative drama method on the literacy skills of children with special needs.

Özel Gereksinimli Öğrencilerde Okuma Yazma Becerileri ve Yaratıcı Drama

Makale Bilgileri

CrossMark

DOI: 10.29299/kefad.1176793

Yükleme: 18.09.2022

Düzelme: 22.02.2023

Kabul: 28.03.2023

Anahtar Kelimeler:

Özel Gereksinimli Çocuk,

Drama,

Okuma Yazma Becerileri

Öz

Okuma yazma becerileri çocukların erken okuryazarlık kazanımlarıyla başlayıp bir ömür şekillenip gelişen becerilerdir. Akademik becerilerin temelini oluşturan okuma yazma becerileri, çocukların hayatlarının her döneminde karşılarına çıkarak günlük yaşantıda sosyal katılımlarını düzenleme, bilgi kazanma, paylaşma gibi pek çok konuda kolaylaştırıcı rol üstlenmektedir. Tüm çocuklar için büyük öneme sahip okuma yazma becerileri özellikle özel gereksinimli çocuklarda ayrı bir öneme sahip olup bu çocukların öğretimlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programlarıyla gereksinim ve ilgilerine göre planlanıp destek hizmetlerle beraber uygulanması gerekmektedir. Öğrencilerin okuma yazma becerileri açısından fiziksel, zihinsel, duygusal sosyal gibi pek çok gelişim düzeyine bakılarak erken dönemlerden itibaren desteklenmesi ve öğrenmeye hazır olduğu zaman ona uygun öğretim yöntem/teknikler kullanılarak okuma yazma becerilerinin kazandırılması gerekmektedir. Yaratıcı drama yöntemi tüm çocuklarda olduğu gibi özel gereksinimli öğrencilerin de okuma yazma becerilerinin kazanımında kolaylaştırıcı etkileri olduğu görülmektedir. Sözcük kazanımı, tekrarların çok olması, akıcı okuma ve okuduğunu anlama becerileri ve daha birçok becerinin kazanımında kullanılabilir. Ayrıca özel gereksinimli öğrencilerin sosyal etkileşimini destekleyen yaratıcı drama yöntemi bu çocukların sağlıklı, sosyal duygusal davranışları sayesinde okul başarılarının ve uyum özelliklerinin artmasını sağlamaktadır. Bu derlemede özel gereksinimli çocukların okuma yazma becerilerinde yaratıcı drama yönteminin etkileri incelenmektedir.

Sorumlu Yazar : Necla Işıkdogan Uğurlu, Dr. Öğr. Üyesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, Türkiye, n.ugurlu@beun.edu.tr, ORCID ID: 0000.0002.1795.0470.

Atf için: Işıkdogan Uğurlu, N. (2023). Özel gereksinimli öğrencilerde okuma yazma becerileri ve yaratıcı drama. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 41-67.

Yaratıcı Drama ve Okuma Yazma Becerileri

Bilgi çağında küreselleşme ve yeni eğitim standartlarının, teknolojinin geliştirilmesi gibi konuların daha fazla önem kazanmasıyla beraber eğitimde çeşitli öğrenme stratejilerinden yararlanan öğrenciler için daha etkili öğretim yöntemleri aranmaktadır. Yaratıcı drama, son zamanlarda pek çok ülkede eğitim öğretim sürecinde yer almaktadır (Adıgüzel, 2019). Günümüzde öğretimin ve öğrenmenin bir parçası olan yaratıcı drama disiplini, tüm yaş grubundaki öğrenciler için daha etkili öğrenme teknikleri, stratejileri ve çözüm geliştirme becerileri açısından fırsatlar sunmaktadır. Öğrencilerin içinde yaşadıkları dünyayı anlamlandırmalarına ve bilgilerini yapılandırmalarına yardımcı olmaktadır. Akademik becerilerde özellikle okuma ve okuduğunu anlama becerilerinde kendilerini bağımsız olarak ifade edebilmelerine olanak sağlamaktadır. Deneyimli bir lider/öğretmen eşliğinde yürütülen yaratıcı drama, grup üyelerinin yaşantılarından yola çıkarak belirli bir amaca yönelik doğaçlama, rol oynama tekniklerine yer vermektedir. Bu durum okuma yazma gelişimi için ortak çalışmaların yapılmasıyla motivasyonun artmasını, paylaşımda bulunmayı beraberinde getirmektedir. Öğrencilerin bilişsel, sosyal ve dil becerilerinin gelişimini sağlayan, empati becerisini geliştiren, hoşgörü kazanmasını ve kendini tanımasını sağlayan bu etkinlikleri eğitim hizmetlerinde de öğretmenlerin kullanmak istedikleri görülmektedir (Adıgüzel, 2019).

Okuma yazma becerileri bireylerin dünyayı keşfedebilmeleri amacıyla geniş ve zengin bilgi kaynaklarına ulaşmada temel faktör olup eğitim programları ve öğretim süreciyle ilkökul döneminde çocuklara kazandırılmaktadır (Akyol, 2011). Erken çocukluk döneminde çocukların dinleme ve konuşma becerilerini kazanımıyla başlayan öğrenme süreci, ilkökul sürecinde okuma ve yazma becerilerinin de dahil olmasıyla beraber hayat boyu devam eden karmaşık bir süreçtir. Okuma yazma becerileri birbirini tamamlayan, birlikte gelişen beceriler olduğu için birbirinden ayrı düşünülmemektedir. Okuma becerisi; yazılı bir metni önce çözümlemeyi sonrasında ise çözümlediklerine anlam yüklemeyi içermektedir (Rego, 2006). Okuma etkinliklerinin temel amacının anlam çıkarma olduğu düşünüldüğünde doğru çözümleme ve bir takım bilişsel süreçlerin birlikte kullanılmasının gerekli olduğu görülmektedir. Yazılı sembollerin doğru bir şekilde kodlanmasını ifade eden çözümleme becerileri aynı zamanda yazma becerilerinin de gelişmesini sağlamaktadır (Albertini ve Schley, 2003). Okuma becerilerinde uzmanlaşan çocukların yazma becerilerinde de daha doğru bir biçimde kendilerini ifade ettikleri görülmektedir (Andersen ve diğerleri., 2018).

Özel Gereksinimli Çocuklarda Okuma Yazma Becerileri ve Yaratıcı Drama

Özel gereksinimli çocukların müfredatında drama kullanımı, başta bir gruba ait olma duygusu gibi olumlu sonuçlardan yola çıkarak bu tür duyguların üretilmesiyle sosyal kabulü ve ilişkileri olumlu yönde etkilemektedir. Günümüzde drama ve özel gereksinimli öğrencilerle ilgili yapılan çalışmaların yeterli düzeyde olmaması, öğretmenlerin drama etkinlikleri konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip olmaması, bu alanda uygulamaların yetersiz olması nedeniyle eğitim öğretim

etkinliklerinde yaratıcı drama yönteminden çok fazla yararlanılmadığı görülmektedir (Jindal-Snape ve Vettraino, 2007). Adıgüzel (2001), öğretmenlerin eğitimde yaratıcı drama yöntemini uygulama konusunda bilgi eksikliği, plan oluşturmada hangi etkinliklere yer vereceği ile ilgili güçlükler ve hizmetiçi eğitimlerinin yeterli olmamasından kaynaklı olarak zorluklar yaşadıklarını ifade etmektedir. Konuşma ve yazılı dil becerileri çocukların dilsel özgünlük ve üretkenlik gibi dil becerilerinden karşılıklı olarak etkilenmektedir. Bu nedenle erken dönemde konuşma dilinde çocuklarda; sözdizimsel bilgide, anlamsal çeşitlilikte, üretken dil yapısında ortaya çıkan sorunlar okuma yazma becerilerinin kazanımında da önemli güçlüklerin yaşanmasına neden olabilmektedir. Bu durum okuma yazma becerilerinin kazanımını olumsuz yönde etkilemektedir.

Örgün eğitim basamaklarında okuma yazma becerilerini öğrenmede güçlük çeken özel gereksinimli çocuklar akademik başarıda ve yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde başarısızlık hissi yaşayarak okuma yazma etkinliklerine aktif katılım gösterememektedir. McMaster (1998), okuma yazma becerilerinin kazanımında yaratıcı drama disiplininin öğrencilere sesli okuma uygulamaları yapmalarını sağlamaları nedeniyle harf-ses ilişkisini sağlayarak kodlama ve akıcı okuma becerilerinin gelişimini sağladığını belirtmektedir. Ayrıca okumanın asıl amacı olan anlama etkinlikleri üzerinde de büyük etkileri olduğunu belirtmektedir. Öğrencilerin sesli okudukları metinlerde uygun yerlerde durarak düşünme, yorumda bulunma, anlam çıkarma, yeni sözcükler öğrenme olanaklarının arttığını belirtmektedir. Yaratıcı drama yönteminin ayrıca okuma yazma becerileri için; amaç oluşturmada, aktif katılımı artırmada, motivasyon oluşturmada, grup etkinliklerine katılmada ayrıca katkıları bulunmaktadır (Özen, 2011).

Okuma yazma becerilerinin kazanımında drama etkinliklerinin kullanımı özel gereksinimli çocukların okuma yazma becerilerine olan merakını güçlendirmekte ve etkinliklere katılımını artırmaktadır (Malley ve Silverstein, 2014). Yaratıcı drama yöntemi eğitim ortamlarında özel gereksinimli öğrencilerin programlarında yer alan amaçlara uygun olarak öğretmenler tarafından planlanmaktadır. Planlanan bu etkinlikler birbiriyle ilişkili hatta birbirini tamamlayan etkinliklerden oluşmaktadır (Üstündağ, 2002). Özel gereksinimli çocuklarda yaratıcı drama yöntemi; iş birliği, sohbet etme, gözlem, taklit, özgüven geliştirme gibi pek çok sosyal beceriyi desteklemenin yanında hayal gücünü kullanabilme, zengin dil ortamlarında bulunabilme, yazma, okunan hikayeyi anlama gibi akademik becerilerin çoğu yönünün gelişimini sağladığı görülmektedir (George, 2000). Özel gereksinimli çocuklarla ilgili yapılan araştırmalarda oyun ve drama etkinliklerinin dil becerilerinin gelişimi, akran etkileşimi, günlük yaşamı anlamlandırma ve taklit, model alma becerilerine oldukça katkısı olduğu vurgulanmaktadır (Malley ve Silverstein, 2014; Goering ve Baker, 2010). Bu nedenle erken dönemden itibaren özel gereksinimi olan öğrenciler için oyun ve drama etkinliklerine yer verilmesi, sosyal, akademik beceri bakımından uyarlamalar yoluyla ebeveyn ve öğretmenlerin bu konuda iş birliği yapması önem taşımaktadır (Piştav Akmeşe ve Kayhan, 2015; 2017). Özel gereksinimli çocuklarda yaratıcı drama yönteminin Türkçe dersi ve anlama etkinlikleri açısından;

karakterlerin yerine kendini koyma, empati yapma, tekrarlara yer verme, örnek modeller görme, akıcı okuma gibi pek çok faydası olduğu belirtilmektedir (Malley ve Silverstein, 2014).

Yaratıcı drama yönteminde tipik gelişim gösteren çocuklara benzer şekilde özel gereksinimli çocuklar da oyunda yer alan karakter gibi yaşayarak duygu durumlarını ya da hislerini ortaya koyabilmektedir. Özel gereksinimli çocuklar için öğretmenler basit, anlaşılır ve çocuğun ilgisine yönelik hikayeler seçmesi durumunda dikkatini sağlayabilmekte ve katılımını artırabilmektedir. Okuma ve yazma becerilerinin gelişiminde öğretmenlerin çocukların bireysel özelliklerine uygun olarak etkinlikleri düzenlemesi ve süreci takip etmesi gerekmektedir (Gönen, Şahin, Yükselen, Tanju ve Aydan-Celep, 2006).

Özel Gereksinimli Çocuklarda Okuduğunu Anlama Becerileri ve Yaratıcı Drama

Öğrenmenin temelini oluşturan okuma ve okuduğunu anlama becerilerinde öğrencilerin okudukları metinle etkileşimleri çok önemlidir (Adomat, 2009). Öğretmenler okuduğunu anlama etkinliklerinde öğrencilerin katılımını sağladıkları, ilgilerini uyandırdıkları zaman akademik başarının da arttığı görülmektedir. Aslında okuduğunu anlama becerileri ile öğrencilerin katılımını sağlama arasında doğrudan bir ilişki bulunmakla beraber biri olmadan diğersinin olması mümkün görülmemektedir (McElhone, 2012). Yaratıcı drama disiplini temel alan öğretim etkinliklerinde okuduğunu anlama becerilerinde öğrencilerin aktif katılımını hedef almanın yanında okuyucuların tiyatro, rol oynama, sorgulama ve karakterlerle röportaj yapma gibi örnekler uygulanabilmektedir. Yaratıcı drama yöntemiyle öğretim, öğrencilerin hikayeye girmelerini sağlayan yaratıcı bir deneyim içermektedir (Kelin, 2007). Bu sayede öğrenciler karakterin kendisi olabilmekte ve bilinmeyen durumlarla yüzleşip farklı bakış açıları, kültürlerini keşfedebilmektedir. Öğretime katılan öğrenciler okudukları metni daha derin düzeyde inceleme, bedenlerini ve seslerini kullanarak deneyimleme, karmaşık temaları keşfetme ve son olarak karakterlerle kendi deneyimleri arasında bağ kurma fırsatı bulabilmektedir. Bu fırsatlar öğrencilerin daha fazla kavrama, katılımın artması ve güçlü bir deneyimle hikayenin anlaşılmasını sağlayabilmektedir (Kelin, 2007). Brown (2017), yapmış olduğu çalışmada 3-8 yaş arası çocukların yaratıcı drama temelli öğretim deneyimi sayesinde daha yüksek akademik başarı sağladıklarını belirtmektedir. Yaratıcı drama temelli öğretim yoluyla öğrencilerin kazandıkları okuduğunu anlama becerileri öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirme konusunda destek olmanın yanında öğrenmede başarı duygusunun yaşanmasına da destek olmaktadır (Batdı, 2015). Sınıflarda uygulanan yaratıcı drama temelli eğitim, akıcılık ve anlama becerileri üzerinde geleneksel okuma etkinliklerine göre büyük etkiler oluşturmaktadır (Brown, 2017). Artan anlama becerileri ve okumaya karşı gelişen olumlu tutumlarla birlikte öğretmenler drama temelli uygulamaları derslerinde aktif olarak kullanmakta; öğrencilerin katılımını destekleyen bir süreç olduğunu ifade etmektedirler (Certo ve Brinde, 2011). Öğretmenler bir metni anlama etkinliklerinde drama temelli eğitim modeli uyguladıkları zaman öğrenciler; çıkarımda bulunma, metin ve akranlarla

etkileşim kurma ve ön bilgilerini harekete geçirme gibi fırsatlara sahip olmaktadır (Adomat, 2012). Öğrenciler yaratıcı drama temelli öğretim modellerinde okuma ve okuduğunu anlama etkinliklerine hem fiziksel hem de zihinsel olarak dahil olmaktadır. Bu durum hikayenin anlaşılabilirliğini artırmaktadır. Özellikle hikaye türü metinlerde öğrenciler hikayedeki karaktere bürünmekte ve hikayenin içindeki dünyayı deneyimleyebilmelerine olanak sağlanmaktadır. Ayrıca öğrenciler farklı bakış açıları kazanmakta, olayları ve durumları daha derinlemesine çözümleyebilmekte, son olarak kendini anlayabilmektedir (Adomat, 2012).

Yaratıcı drama temelli öğretim yöntemi geleneksel öğretimden farklı olarak tek taraflı katılım yerine karşılıklı paylaşıma dayalı öğrenmeyi hedeflemektedir. Bir öğrenci bireysel olarak bir hikayeyi okuduğunda ya da dinlediğinde bilişsel açıdan bireysel bir anlam yükler. Ancak bu durum drama temelli öğretimde farklılık göstermekte ve öğrenciler bir grup içerisinde birlikte çalışarak çoklu bakış açılarını geliştirmekte ve metni daha iyi anlamlandırabilmektedir (Adomat, 2012). Yaratıcı drama temelli öğretim yöntemi aynı zamanda okuma etkinliği yapan ve okuduğunu dinleyen öğrenciler arasında paylaşılan bir deneyimdir. Okuyucu akıcı ve anlamlı okuma etkinliği yaparken dinleyen öğrenci ise hayal gücünü kullanarak metni anlamlandırmaktadır (Goering ve Baker, 2010). Okuma etkinliklerinde harf-ses ilişkisinin sağlanması, yazılı kodların doğru bir şekilde çözümlenmesi, akıcı okuma gibi becerileri desteklemektedir. Metin içerisindeki sözcükleri doğru bir şekilde çözümleyen, dilbilgisi kurallarına uygun olarak ifadeleri kullanan ve akıcı okuyan öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerinin arttığı görülmektedir (Goering ve Baker, 2010). Kod çözme, dilbilgisi kurallarına uygun ve akıcı okuma becerileri ile okuduğunu anlama becerilerini geliştirmekte ve drama temelli öğretim yaklaşımları sözel okuma etkinliklerini geliştirerek öğrencilerin okuma becerilerini desteklemektedir.

Okuduğunu anlama, tahmin etme, metinle etkileşim kurma, metinde yer alan anlamın kodunu çözme gibi etkinliklerle dramatize etmeyi içeren bir süreçtir (Tortello, 2004). Yaratıcı drama disiplini ile ilgili yapılan araştırmalarda bulgular etkinliklerinin öğrencilerin okuma, konuşma ve dinleme gibi becerilerini kazandırırken sözcük hazinelerini de zenginleştirdiğini ortaya koymaktadır (Fennessey, 2006; Kornfeld ve Leyden, 2005). Yaratıcı drama yöntemi okuma yazma becerilerinin gelişimi için önemli fırsatlar sağlamaktadır. Öğrencilerin anlamı çözme, diğer çocukların duygularını anlama, sözcük dağarcığını geliştirme, sözdizime uygun şekilde cümleler oluşturma, söylemi analiz etme, yeni cümleler oluşturma gibi dilbilgisel yapıların doğru kullanımı ve üretimine katkıda bulunmaktadır (Urian, 2000). Yaratıcı drama ile okuduğunu anlama becerileri arasındaki bağlantı güçlü olmakla beraber öğrencilerin bir metinden okuduklarını kendi deneyimlerine, duygularına, tutumlarına, fikirlerine, değerlerine ve yaşam durumlarına göre gibi okuma sürecine gömülü beceriler geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Etkileşimli drama etkinlikleri sırasında öğrenciler kendilerini hikayedeki bir karakterin yerine koyarak problemleri çözerek hikayeyi yaşamaktadırlar. Daha açık bir ifadeyle öğrenciler yaratıcı drama yoluyla sadece metinde olanı okumakla kalmayıp daha iyi anlayıp akılda tutabilmek için aynı zamanda onu gerçekten yaşamaktadır. Kurdukları hayali dünyada

kendilerini ifade ederek fikirlerini hayal gücüyle gerçekleştirmektedir. Yaratıcı drama yöntemiyle ve okumayı bütünleştirmede olumlu sonuçlara ulaşmak için Kelner ve Flynn (2006) eğitimde başarıda beş aşamaya dikkat çekmektedir. Bunlar; a) Hem yaratıcı drama yönteminde hem de okuduğunu anlama becerilerinde hedefler açık bir şekilde ifade edilmelidir, b) Kullanılacak materyaller, beceri geliştirmede kullanılacak etkinlik ya da beceriye geçmeden önceki ön hazırlıklar önceden belirlenmelidir, c) Yaratıcı drama disiplini ve okuma ile ilgili her ikisini de kapsayan drama yöntemlerine yer verilmelidir, d) Öğrencilerin anlama becerilerini kazandırabilmek için yaratıcı drama yöntemlerinde yansıtma etkinliklerini kullanılmalıdır, e) Hem yaratıcı drama hem de okuduğunu anlama ile ilgili değerlendirme etkinlikleri şeklinde sıralanmaktadır.

Grup etkinlikleri yoluyla bu adımları takip eden öğrenciler sadece başkalarıyla konuşarak ve onları dinleyerek nasıl daha net düşüneceklerini değil, aynı zamanda metni anlamının daha etkili yollarını nasıl bulacaklarını da öğrenmektedir. Öğretmenler öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerini güçlendirebilmek amacıyla farklı yöntem ve stratejiler kullanabilmektedir. Yaratıcı drama yöntemi öğrencilerin üstbilişsel bilgi, izleme ve okuduğunu anlama becerilerinin kazanımında özel stratejiler geliştirmelerini sağlayabilmektedir. Başka bir ifadeyle yaratıcı drama yoluyla öğrenciler okuma etkinlikleriyle edindikleri stratejik bilgilerin aynısını geliştirmekle beraber bu durum onların anlama sürecine ilişkin farkındalıklarına yol açmaktadır. Öğrenciler bir metni nasıl daha iyi anlayacaklarının farkında olduklarında daha dikkatli ve yetenekli okuyucu özelliği sergilemektedirler (Kelner ve Flynn, 2006). Yaratıcı drama yönteminde yer alan etkinliklerine katılan çocuklar; karar verme, farklı düşüncelere saygılı olma, sosyal problemleri çözme, diyalog oluşturma gibi stratejilerden yararlanarak gerçeğe uygun deneyimler yaşarlar. Bu durum keşfederek öğrenme becerilerinin gelişimini sağlamaktadır. Yaratıcı drama doğası gereği okuma etkinliklerinden elde edilen bilgi ve becerilerin aktarılmasının yanında belli stratejilerle öğrencilerin yazılı metni görselleştirmelerine, geçmiş ve şimdiki deneyimlerini gözden geçirmelerine olanak sağlamaktadır. Son olarak drama etkinlikleri çocukların okumalarını sağlamak için fırsatlar sunmakta, olumlu tutum geliştirmelerini sağlamakta ve drama yoluyla okumaya karşı olumlu tutum geliştiren çocuklar okul dışında da bu davranışlarına devam etmektedir (Tate, 2005). Okuduğunu anlama becerileri, eğitim hizmetlerinin her aşamasında başarının kilit noktasını oluşturmakta ve eğitim yöntem ve stratejileriyle desteklenmesi gerekmektedir. Bu becerilerini geliştirmek ve etkililiğini artırmak etkili anlama stratejilerinin kullanımıyla mümkün olmaktadır. Yaratıcı drama öğrencilerin bu tür stratejileri kullanmalarına yardımcı olduğu için okuma derslerinde nasıl kullanılabileceği ve geliştirilebileceği ve öğrencilere karşı nasıl olumlu tutum geliştirebileceği konusunda öğretmenlerin gerekli bilgi ve deneyime sahip olması gerekmektedir.

Yaratıcı Drama Yönteminin Erken Çocuklukta Okuryazarlık Becerileri Üzerine Etkileri

Yaratıcı drama yöntemi erken dönemde çocukların okuryazarlık becerilerinin gelişimini sağlamanın yanında ayrıca dramatik oyun etkinlikleri sayesinde doğal ortamlarda çocuklar için hem kendilerini ifade etmede hem de başkalarıyla etkileşim kurmaları için zengin fırsatlar sunmaktadır (Mages, 2006). Erken çocukluk döneminde küçük çocuklar genellikle kendiliğinden dramatik oyunlara katılmaktadır (Adomat, 2012). Bir metni henüz okuma ve analiz etme becerisine sahip olmayan küçük çocukların oyun ve hayal güçleri çok güçlü olduğu için bir hikayeyi dinleyerek hikayenin bir parçası haline gelebilmektedirler. Öğretmenler öğrencilerin metni daha derinlemesine anlamalarını sağlamak için çocukların oyunlarını geliştirebilmektedir. Öğrencilerin katılımı kendiliğinden yaratıcı drama temelli etkinlikleri içerdiğinde anlama etkinliklerinin de arttığı görülmektedir (Brown, 2017). Çocukların erken yaşlardan itibaren yaratıcı drama sürecine katılmaları okuma ve okuduğunu anlama becerilerini geliştirmekle beraber ne yazık ki bu konuda yetişmiş lider/öğretici olmaması nedeniyle pek çok anaokulu ve birinci sınıf öğrencisinin bu fırsatlardan yararlanamadığı görülmektedir (Cavanaugh, Clemence, Teale, Rule ve Montgomery, 2017). Oysa okuma ve okuduğunu anlama becerileri üzerinde olumlu etkileri olan drama temelli öğretim, sınıf içindeki sosyal ilişkileri geliştirmekte ve empati yapma becerilerini kazandırmaktadır (Clyde, 2003).

İlkokul, Ortaokul Düzeyinde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımı ve Öğrenciler Üzerindeki Etkileri

Bu dönemde çocuklar genellikle önceki yıllarda olduğu gibi yaratıcı oyun etkinliklerine kendiliğinden katılım göstermeyi tercih etmezler. Öğretmenlerin okuma derslerine hayal güçlerini dahil edebileceği ve katılımı sağlayabileceği yolları bulması gerekmektedir. Ancak bu dönemde öğretmenler öğrencilerinin okuma etkinliklerine katılımın zor olduğunu dile getirmektedirler. Bu konuda yapılan çalışmalar öğrencilerin okuma etkinliklerinde anlam çıkarma becerilerinden daha çok şifreyi çözümlene sürecinde olduklarını ifade etmektedir. (Adomat, 2009). Yaratıcı drama temelli öğretime katılan öğrenciler anlam çıkarma becerilerine ek olarak metinle ilgili çeşitli bakış açılarını hayal edebilmekte ve bu durum öğrencileri karar verme gibi önemli becerin gelişime destek olabilmektedir (Edmiston, 2000). Bu öğretimde ayrıca öğrenciler, diğer karakterlerin duygularını, hareketlerini sözel olarak canlandırabilmekte ve böylece başkalarına nasıl davranması gerektiği gibi öz değerlendirmeler yapabilmesine olanak sağlayabilmektedir.

Tuluk (2004), ilkokul ve ortaokul düzeyinde yaratıcı drama yönteminin amacını şu şekilde belirtmektedir:

- Öğrencilerin sanatsal yönlerini ortaya çıkarmak
- Öğrencilerin farklı bakış açılarıyla olayları analiz etmesini sağlamak
- Öğrencileri arkadaşları ve öğretmenleriyle iş birliği yapmaya teşvik etmek

- Öğrencilerin Türkçe'yi doğru, etkili ve akıcı kullanmalarını sağlamak
- Okuma yazma becerilerine karşı ilgi uyandırmak ve olumlu tutum gelişimini sağlamak
- Öğrencilerin öz yönetim becerilerini geliştirmek ve sorumluluklarını yerine getirmelerini sağlamak
- Öğrencilerin yaşadığı toplumda olaylara ve durumlara duyarlı olmalarını sağlamak

Eğitimde Yaratıcı Drama

Yaratıcı Drama ile bütünleştirilmiş bir sınıfta öğrenciler akademik, sosyal ve kişisel hedeflere ulaşmak için drama yöntemiyle çalışırlar (Cornett, 2007). Dünyanın pek çok yerinde yaratıcı drama disiplini dinamik bir model olarak kabul edilip eğitim öğretim hizmetlerinde çalışılmaktadır (Okvuran, 2010). Yaratıcı drama yönteminin eğitimde uyarlanması yaygın olarak müfredatın içeriği, metinler, okuyucuların metinle olan ilişkileri, bağlantı alanları gibi yapılar kullanılarak öğrencilerin hayal güçlerini harekete geçirmek hedeflenmektedir (Schneider, Crumpler ve Rogers, 2006). Genel olarak yaratıcı drama yönteminde öğretmenler öğrencileri kendilerini tanımadıkları ve birden fazla rol üstlendikleri kurgusal bir dünyaya çekerler. Öğrenciler bu durumda içinde bulunduğu süreci anlama ve ifade etme üzere iki şekilde çalışırken öğretmenler dramatik bağlam içerisinde öğrenme deneyimleri sağlamak ve öğrencileri desteklemektedir (Baldwin, 2008). Yaratıcı drama yönteminin tüm akademik alanları desteklemenin yanında okuryazarlık becerileri üzerinde de olumlu etkileri olduğunu gösteren araştırmalar bulunmaktadır (Catterall, Chapleau ve Iwanage, 1999). Özellikle ilkököl ve ortaokul düzeyindeki öğrencilerin yaratıcı drama yöntemi sayesinde sözel becerileri gelişmekle birlikte işitsel, görsel ve sözel dil yapılarını tanıma, analiz etme ve kullanma gibi becerilerinde de gelişim gözlenmektedir (Kempe, 2003). Yaratıcı drama ve okuryazarlık üzerine yapılan çalışmalar özel gereksinimli öğrencilerin okuduğunu anlama ve sözlü/yazılı dil becerileri üzerinde olumlu etkileri olduğunu göstermektedir (Mason ve Steedly, 2006). Ayrıca bu tür etkinliklerinin öğrencilerin sosyal becerilerinin, ifade edici dil becerilerinin gelişimini sağlamaktadır (Mason, Steedly ve Thormann, 2005).

Sonuç olarak yaratıcı drama yöntemiyle okuryazarlık becerilerini kazanma öğrencilerin kendi dünyalarını keşfetmelerine, bireysel ve işbirlikçi olarak katılım sağlama, hayal ettikleri gibi gelişimlerini desteklemeyi ve pekiştirmeyi sağlar. Öğrenciler rolleri, karakterleri, ilişkileri ve durumları keşfetmek için hareketleri, sesi, dili ve fikirlerini kullanmaktadır. Öğrencilerin yaratıcı drama yoluyla geliştirdikleri okuma yazma becerileri düşünmeyi, güvenle hareket etmeyi ve konuşmayı öğrenmelerine yardımcı olmaktadır. Metin (senaryo) veya metin öncesi (uyaran) olarak edebiyat dalıyla etkileşim kurmak drama öğreniminin önemli bir bileşenidir. Öğrencilerin sözcük dağarcığı, dil yapılarına ilişkin farkındalık, dilbilgisi ve sözdizimsel bilgi geliştirmeleri için fırsatlar sunmaktadır. Öğrencilerin sorgulama, tartışma ve hayal etme becerilerini geliştirir. Yaratıcı drama

yoluyla öğrenciler metinle etkileşim kurarak anlama becerileri gelişmekte ve okumayı ilgi çekici hale getirmek için fırsatlar sunmaktadır.

Sınıfta Okuma Yazma Becerilerinin Kazanımında Yaratıcı Drama Yöntemiyle Örnek Uygulamalar

Öğrencilere sınıf içerisinde farklı yaratıcı drama uygulamalarıyla okuma yazma becerilerinin kazanımı ve gelişimi desteklenebilmektedir. Öğrenciler dramatik kısa bir metinle çeşitli okuryazarlık becerilerini daha kolay kazanabilmektedir. Yaratıcı drama yöntemi eğlenceli ve dikkat çekici olmanın yanında çocukları öğrenme, keşfetme konusunda teşvik etmekte ve okuryazarlık gelişiminin akıcılık, sözcük bilgisi, sözdizimsel yapı, söylem bilgisi gibi her boyutunda önemli destekleri olmaktadır. Birçok öğretmen akademik becerilerde öğrencileri yaratıcı drama yöntemini kullanarak dramatik etkinliklere yönlendirme konusunda yeterli bilgi ve deneyimi olmadığı gerekçesiyle güçlükler yaşamaktadır. Ancak çoğu dramatik etkinliklerde öğretmenlerin doğrudan deneyime sahip olması gerekmemekte ve belli kalıpların aksine esnek bir yapıda uygulanmaya elverişli olmaktadır.

Okuma yazma becerilerinin kazanımında kullanılabilecek yaratıcı drama yöntemindeki etkinlik örnekleri:

Dramatik olarak hikayeyi canlandırma etkinlikleri (Çocukların okudukları hikayeleri anlamaları amacıyla): Dramatik olarak hikayeyi canlandırma etkinliklerinde çocuklar kuklaları kullanabilirler. Öğretmenler öğrencilerin hikaye bileşenlerine uygun olarak hikayeyi kuklalar kullanarak geri anlattırabilir. Bu durum çocukların bağımsız okuma etkinliklerini gerçekleştirmeden önce erken okuryazarlıkta merak uyandırma ve dikkat çekme amacıyla da kullanılabilmektedir. Anlama becerilerinin gelişimi için kullanılan bu etkinliklerde sık tekrarlamalar, tahmin etmeler, çocukların başlattığı ve devam ettirdiği kazanımlara yer verilmektedir (Martinez, 1993). Öğretmenler anlama etkinliklerinde farklı metinler kullanabilecekleri gibi metni çeşitli şekillerde öğrencilerin yaş ve bireysel özelliklerine uygun olarak düzenleyebilmektedir. Sınıf içerisinde okuma ve okuduğunu anlama becerilerini geliştirmek amacıyla diğer bir örnek uygulamada ise “*Peter Pan (Uta Hagen,1973)*” hikayesi kullanılmaktadır.

Peter Pan'ın hikayesinde yer alan Kaptan Hook ve korsan grubu, kayıp çocukların gizli saklanma yerlerini keşfederek onları açığa çıkarmanın yollarını aramaktadır. Kayıp çocukların grubunda yer alan Tiger, Lily yaklaşan tehlikeyi fark edip kaçarlar.

Starkey: *Kaptan, kayıp çocuklardan birini gördüğüme yemin edebilirim. Onun peşinden gitmeli miyim?*

Hook: *Hayır, yakalamak için çıkaracağın ses çok fazla olur ve Tiger, Lily'nin arkadaşlarını uyandırıp sayıca üstün olmalarına neden olabilirsin.*

Smee: *Bu doğru. Sessizce peşlerine düşeyim mi Kaptan? Onu Johnny'nin Tirbuşanu ile gıdıklayacağım*

(kılıcını işaret ederek).

Hook: Şimdi olmaz, Smee. O sadece bir çocuk ve ben hepsini almak istiyorum. En çok da kaptanları Peter Pan'ı istiyorum. Elimi kesti (kancasını tutar).

Smee: Evet, sık sık kancanın bir düzine ele bedel olduğunu söylüyorsun. Saç taramak, diş toplamak, yemek yemek. Asla çatal kullanmana gerek yok.

Şekil 1: Peter Pan hikayesinden bir bölüm (Harrington, 2018)

Bu kısa sahne tek başına öğrencilerin okuryazarlık becerilerini uygulamaları için pek çok fırsat sunmaktadır. Her korsan Kaptan Kanca'ya katılmak için kendi motivasyonunu ve kişiliğini oluşturmaktadır. Uta Hagen (1973), metinlerde karakterlerin oluşturulmasında oyuncuların kendilerine birtakım sorular sorular sorarak üstbilgi becerileri ile kendine en uygun karakteri bulmalarını beklemektedir. Bunlar; Ben kimim?, Olay ne zaman gerçekleşiyor?, Çevremde neler var?, Verilen koşullar nelerdir?, Herhangi bir karakter ya da olayla ilişkim nedir?, Ne istiyorum?, Hangi problemlerle karşılaşıyorum?, İstedığimi elde etmek için neler yapabilirim? gibi. Bu sorular çok daha fazla çeşitlendirilebilmekle beraber okuma ve okuduğunu anlama becerileriyle doğrudan ilişkili olmanın yanında öğrenciler metin içerisinde bir karakter seçtiklerinde bu soruları üst bilgi becerilerini kullanarak cevaplamaya başlamaktadır. Bu sorular her yaş grubu ve özel gereksinimli çocuklar için farklı şekillerde oluşturulup uygulanabilecek yapıda olmalıdır. Ayrıca öğretmenler bu soruları öğrencilerin öğrenme hedeflerini iletmek ve anlama becerilerini değerlendirmek amacıyla da kullanabilmektedir. Sınıf düzeyine uygun olarak cevaplarını yazma becerileri öğrencilerden istenebilmektedir (Harrington, 2018).

Sözcük gelişimini destekleyen dramatik etkinlikler: Sözcük bilgisi çocukların okuryazarlık gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Dramatik etkinlikler yeni sözcüklerin etkili bir şekilde tanıtılıp öğretilmesinde kolaylaştırıcı bir rol üstlenmektedir. Örneğin; "anlamsız/mantıksız" sözcüğünün çocuklara kazandırılmasında öğretmenler "unutulmaz bir etkinlik yaratmak" etkinliğini kullanabilir. Derse hazırlanan öğrencilere "tamam biraz çalışma zamanı, Kedini al, sıranı salla ve tavandaki ağaçlar hakkında yazmaya başla." yönergesinin ardından öğrencilerin "ne?" ya da "Bu hiç mantıklı değil" ile cevap vermeleri beklenmektedir. Öğretmen tüm öğrencilerin dikkatini çekene ve kafasını karıştıran kadar bu oyuna devam edebilir. Daha sonra öğrencilere "üzgünüm mantıksız/anlamsız davranıyorum. Peki sizce mantıksızlık/anlamsızlık ne demektir?" şeklinde anlam çıkarmayı sağlayabilir. İlerleyen durumlarda yeni öğrenilen sözcüklerle ilgili anlamayı genişletmek ve güçlendirmek için hikayeler okuyabilir. Ayrıca öğrencilerden ilgili sözcüğü canlandırmaları veya yeni sözcük kutusundan bir sözcük çekmeleri ve diğer çocuklardan tahmin etmesi için anlatmaları istenebilir. Çocukların sınıf düzeyi arttıkça yeni sözcükle ilgili bir skeç yazmaları istenebilir. Yeni sözcükler arttıkça bu kelimeleri bir arada kullanılarak yeni hikayeler oluşturulması istenebilir (Albert ve Foil, 2003).

Yazma öğretiminde yaratıcı dramayı bir süreç olarak kullanmak: Öğretmenler sınıf düzene göre belirleyecekleri bir hikayeyi ya da metni çocuklara okurlar. Örneğin; birinci ve ikinci sınıf için öğretmenler *“Vahşi Şeyler Ülkesinde (Sendak, 1963)”* kitabını okuyarak öğrencileri bu kitaptaki rollere yerleştirir. Bu sayede öğrenciler hikayede yer alan karakterlerin gözünden bakma imkanı bulurlar. Öğretmen daha sonra öğrencilere *“Bu hikayede adada nasıl hayatta kaldılar?”* gibi bir takım sorular sorar. Sorular öğrencilerin canlandırdığı karakteri detaylandırmalarına yardımcı olmaktadır. Çocuklar yeni karakterler geliştirebileceği gibi eklemeler de yapabilmektedir. Öğretmen daha sonra çocuklara *“İssiz bir adaya yolculuk yaparken neler gerekir?”* *“Adaya geldikten sonra orada neler görüyorsun?”* sorusunu yönelterek açıklamalarını isteyebilir. Bu etkinlik tamamlandıktan sonra on dakika düşünme ve tartışma arası verilebilir. Daha sonra öğretmen çocuklara *“Adaya yolculuğunuzu düşünün ve orada sevdiğiniz, hatırladığınız şeylerin resmini çizip yazın.”* yönergesini vererek öğrencilerin okuyucu/yazar, karakter/oyuncu kimlikleri arasında anlamsal ilişkileri kurmasını, karmaşık görünen metin yapılarını gelişen yazarlar olarak kolaylaştırmasını destekleyebilir. Üçüncü, dördüncü sınıflarda metin yapısı biraz daha farklılaşır örneğin *“göç ve göçmenler”* ele alınabilir. Bununla ilgili hikayeler ve bilgi verici metinler okunup tartışılabilir. Göçmenlerin deneyimlerinden karakterler oluşturmaları ve rolleriyle ilgili düşündüklerini yazmaları istenebilir. Öğrenciler ayrıca göçmenlerle ilgili pasaport, fotoğraf albümü gibi yazılı belgeler de hazırlayabilirler. Bu durum öğrencilere sadece göçmenlerin deneyimleri değil aynı zamanda başkalarının bakış açılarından roller yazmayı, çeşitli amaçlar için yazı yazabilme becerisini kazandırmaktadır. Ayrıca yazma etkinliklerinin öğrencilerin hayatlarındaki yeri ve önemi hakkında daha sağlam bir anlayış kazanmalarını sağlamaktadır (Schneider ve Jackson, 2000).

Yaratıcı Drama Yöntemi ile Okuma Yazma Becerileri Kazanımı Konusunda Öğretmenlere Öneriler

Okuma yazma becerilerinin gelişiminde yaratıcı drama yönteminin sınıf ortamında kullanılmasında öğretmenlerin dikkat etmesi gereken faktörleri Harste (2014) aşağıdaki şekilde ifade etmektedir:

Katılımı sağlamak için elinizden geleni yapın: sınıfta tiyatro uygulamaları, sınıftan seçilen temsilciler, sohbetler gibi etkinliklerle öğrencilerin katılım özelliklerini destekleyin. Öğrencilerden oluşturacağınız topluluklarda öğrenci seslerine daha çok yer verin. Fırsat buldukça öğrencilerinizle birlikte drama etkinliklerine katılın. Bu etkinliklere öğrencilerinizle birlikte deneyimleyebilirsiniz. Etkinliklerde *“ben yaparım, biz yaparız, siz yaparsınız”* yapıları içinde anlam oluşturun. Öğrencilerinde bu anlamaları oluşturmada iş birliği yapmalarına hikayeleri farklı bakış açıları ya da farklı araçlarla ele alıp büyütüp değiştirmesine izin verin. Öğrencilerin katılımlarını desteklemek ve tüm öğrencileri etkinliklere katmak için müfredatta zaman ayırın.

Fiziksel ortamı düzenleyin: Öğrenciler için oluşabilecek olumsuz şartları en aza indirin. Drama temelli birçok aktivitede çevre, öğrenme alanı büyük önem taşımaktadır. Drama temelli okuma yazma

becerilerini sınıf ortamlarına dahil ederken kendiniz ve öğrencinize ait bir okuma yazma çevresi düzenleyebilirsiniz. Ayrıca sınıfı spor salonu, kafeterya gibi farklı ortamlara taşıyarak çalışma ortamını zenginleştirebilirsiniz.

Çalışmalarda esnek olun: Yaratıcı drama temelli okuma yazma öğretim yöntemlerinde çocukların hayal güçlerini temel alarak sayısız tür ve birçok yöntem kullanılabilir. Öğrencilerin bireysel farklılıklarına odaklanarak ilgilerine yönelik etkinliklerle katılımlarını en üst seviyede destekleyebilirsiniz. Ayrıca öğrenme planlarına çok çeşitli etkinlikleri dahil edilebilir. Belli dönemsel aralıklarla yaratıcı drama temelli okuma yazma becerilerini değerlendirerek planlarınızda nasıl farklılıklar oluşturacağınıza karar verin.

Sonuç ve Öneriler

Uluslararası Okuryazarlık Derneği (International Literacy Association, 2016) okuryazarlığı; disiplinler arası ya da herhangi bir bağlam içerisinde görsel, işitsel ve dijital materyalleri kullanarak tanıma, anlama, yorumlama, oluşturma, hesaplama ve iletişim kurma yeteneği olarak tanımlamaktadır. Okuma yazma becerilerinin kazanımında yaratıcı drama yönteminin kullanımı son yıllarda artış gösterdiği görülmektedir. Sözcüklerin derin anlamlarının kazanımında, karmaşık okuma materyallerinin anlaşılmasında, yazma becerilerinin gelişiminde ve daha birçok okuma yazma bileşeninde yaratıcı drama yöntemiyle etkinlikler kullanılabilir. Bu becerilerin temelini atıldığı küçük yaşlarda öğrencilerin ilgi, merak duyguları etkinliklerle uyandırılıp öğretimden en üst düzeyde faydalanması sağlanabilir.

Sonuç olarak yaratıcı drama yöntemi günümüzde eğitim ortamlarında farklı alanlarda hızla kullanılmaya başlanmış olmakla birlikte özel gereksinimli çocukların okuma yazma becerilerini kazanmada aynı hızla kullanımının yaygın olmadığı görülmektedir. Tipik gelişim gösteren çocuklar üzerinde önemli etkileri bulunan yaratıcı drama yönteminin özel gereksinimli çocukların akademik, sosyal ve dil becerilerini kazanımında yaygın etkileri bulunmaktadır. Özellikle özel gereksinimli çocukların okuma yazma, okuduğunu anlama becerilerini geliştirebilmek amacıyla kullanılan etkinliklerin; dil becerileri, okumada akıcılık, harf-ses ilişkisinin sağlanması, sözcük bilgisinin zenginleşmesi, ön bilgilerin harekete geçirilmesi, dikkatin sağlanması gibi pek çok konuda güçlü etkilerinin bulunduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu kadar güçlü etkilerinin özel gereksinimli çocukların okuma yazma becerilerini geliştirmesi bakımından önemli olduğu düşüncesinden yola çıkarak öğretmenlerin yaratıcı drama yönteminin nasıl kullanılacağı konusunda bilgi sahibi olması ve uygulama yapmaları gerekmektedir. Bu sayede eğitim programlarında yaratıcı drama yöntemine yer verilerek çocukların tüm gelişim alanlarını desteklenmesi ve akademik başarılarının artması için belirleyici olacaktır.

Araştırmanın Etik İzinleri

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

<http://kefad.ahievran.edu.tr>

Ahi Evran University Journal of Kırşehir Education Faculty

ISSN: 2147 - 1037

ENGLISH VERSION

Creative Drama and Literacy Skills

With the increasing importance of the subjects such as globalisation, new education standards, development of technology in the information era, more effective teaching methods have been sought for the students who benefit from various learning strategies. Creative drama has been included in the education processes of many countries recently (Adıgüzel, 2019). Creative drama that is a part of teaching and learning today provides opportunities for students in all age groups to develop more effective learning strategies and solution development skills. It helps students interpret the world they live in and construct their knowledge. It enables them to express themselves independently, especially in reading and reading comprehension skills. The creative drama process with an experienced leader/instructor includes improvisation and role-playing techniques for a definite purpose based on group members' experiences. This is accompanied by an increase in motivation and sharing with joint studies for the development of literacy. It is seen that teachers desire to use these activities that enable students' cognitive, social, and language development, develop their ability for empathy, and provide tolerance and self-recognition in education services (Adıgüzel, 2019). Literacy skills are the main factor in reaching large and rich information sources for individuals to discover the world and are taught to children during the primary school through educational programs and the teaching process (Akyol, 2011). The learning period that starts with the listening and speaking skills in the early childhood period continues through a lifetime, including, literacy skills when the child starts primary school. Literacy skills are skills that complete each other and develop together, so they are not considered separate from each other. Reading skills include decoding a written text and attributing meaning to what is decoded. Thus, it is expected that the comprehension activities are correct due to the correct decoding of written text by readers (Rego, 2006). Besides, when thinking that the primary purpose of reading activities is to infer meaning, it can be seen that it is necessary to use correct decoding process and some cognitive processes together. Decoding skills which mean the correct decoding of written symbols also ensure the development of writing skills (Albertini and Schley, 2003). It is seen that children who major in reading skills express themselves more correctly (Andersen et.al., 2018).

Literacy Skills in Children with Special Needs and the Creative Drama

With the production of some feelings resulting from positive outcomes, such as the sense of belonging to a group, using drama in the curriculum of children with special needs positively affects social acceptance and relationships. It is seen that the creative drama method cannot be used much in educational activities today because the studies on drama and students with special needs are insufficient, the teachers do not have sufficient knowledge and experience about drama activities, and practice in this field is insufficient (Jindal-Snape and Vettraino, 2007). Adıgüzel (2001) stated that the teachers experienced difficulties resulting from the lack of knowledge about implementing creative drama in education, difficulties about which activities to include in the plan, and lack of in-service education. The children's spoken and written language skills are affected by the language skills such as linguistic originality and productivity mutually. Thus, problems in syntactic knowledge, semantic diversity, and productive language structure in children's spoken language in the early period can cause significant difficulties in literacy acquisition. This situation affects the acquisition of literacy skills negatively.

Students with special needs who have difficulty learning literacy skills in formal education stages do not participate in literacy activities because they experience a sense of failure in academic success and the following periods of their lives. McMaster (1998) stated that the creative drama discipline developed coding and fluent reading skills by providing the letter-sound relationship as it enabled students to practice reading out loud in the acquisition of literacy skills. Besides, it is known that it greatly affects comprehension activities which are the primary purpose of reading. It is stated that students' opportunities to stop and think at appropriate spots, interpret, infer meaning, and learn new words increase in the texts they read out loud. For literacy skills, the creative drama method also contributes to creating a purpose, increasing active participation, motivating, and participating in group activities (Ozen, 2011).

Using drama activities to acquire literacy skills strengthens the curiosity of students with special needs for literacy skills and increases their participation (Malley and Silverstein, 2014). The creative drama method is planned by the teachers in accordance with the purposes included in the programs for students with special needs in education environments. These activities consist of activities that are related to each other and even complete each other (Ustundag, 2002). In children with special needs, besides supporting many social skills such as cooperation, conversation, observation, imitation, and development of self-confidence, it is seen that the creative drama method provides the development of various aspects of academic skills such as using imagination, involving in rich language environments, writing, and comprehension of the story read (George, 2000). Studies conducted about children with special needs emphasise that play and drama activities contribute significantly to the development of language skills, peer interaction, giving meaning to daily life,

imitation, and modelling skills (Malley and Silverstein, 2014; Goering and Baker, 2010). Thus, including play and drama activities and parent-teacher cooperation through adaptations in terms of social and academic skills are important for children with special needs in the early period (Pıştav Akmeşe and Kayhan, 2015; 2017). It is stated that the creative drama method had many benefits for children with special needs, such as putting yourself into the place of the characters, empathising, including repetitions, seeing sample models, and fluent reading in terms of Turkish course and comprehension skills (Malley and Silverstein, 2014).

Similar to children with typical development, children with special needs can reveal their emotional states or feelings by behaving like the character in the play in the creative drama method. When the teachers choose stories that are simple, understandable, and appeal child's interest for children with special needs, they can catch children's attention and increase participation. In developing literacy skills, teachers must arrange activities appropriate for children's individual characteristics and monitor the process (Gönen, Şahin, Yükselen, Tanju and Aydan-Celep, 2006).

Reading Comprehension Skills in Children with Special Needs and the Creative Drama

Students' interaction with the text they read is highly important for their reading and reading comprehension skills, constituting a basis for learning (Adomat, 2009). When the teachers enable participation and attract the attention of the students in reading comprehension activities, it is seen that academic success also increases. While there is a direct relationship between reading comprehension skills and enabling students' participation, it is not possible to have one without the other (McElhone, 2012). In teaching activities based on creative drama discipline, besides aiming at the active participation of students, samples such as theatre, role play, questioning, and interview with the characters can be applied to the readers' reading comprehension skills. Teaching with the creative drama method provides a creative experience that allows students to enter the story (Kelin, 2007). Thus, the students can become a character, face unknown situations, and discover different viewpoints and cultures. Students who participate in teaching can find the opportunity to examine the text they read thoroughly, experience them using their bodies and voices, discover complex themes, and make connections between the character and their experiences. These opportunities can provide students with greater comprehension and increase their participation and comprehension of the story with a strong experience (Kelin, 2007). In a study, Brown (2017) stated that 3-8-year-old children had higher academic success thanks to creative drama-based teaching experience. Reading comprehension skills gained by the students through creative drama-based teaching support experiencing a sense of success in learning besides supporting the development of a positive attitude towards learning (Batdı, 2015). Creative drama-based education to be applied in the classrooms constitutes a greater effect on fluency and comprehension skills than traditional reading activities (Brown, 2017).

With the increasing comprehension skills and positive attitude developed towards reading, teachers actively use drama-based activities in their courses. It supports student participation (Certo and Brinde, 2011). When the teachers implement a drama-based education model in a reading comprehension activity, students have an opportunity to make inferences, interact with the text and their peers, and activate their prior knowledge (Adomat, 2012). Students get physically and mentally involved in reading and reading comprehension activities in creative drama-based teaching models. This increases the comprehensibility of the story. Especially in the texts such as stories, students take up the character in the story and are provided with an opportunity to engage in the world in the story. Besides, students can gain different viewpoints, analyse the situations and events thoroughly, and lastly, find themselves (Adomat, 2012).

Unlike traditional teaching, the creative drama-based teaching method aims at learning based on mutual sharing instead of unilateral participation. When a student reads or listens to a story individually, they attribute an individual meaning in a cognitive sense. However, this situation differs in drama-based teaching. Students develop multiple viewpoints and can better understand the text by working together (Adomat, 2012). The creative drama-based teaching method is also an experience shared by students who carry out reading activities and listen to what they read. While the reader carries out a fluent and meaningful reading activity, the listener attains meaning to the text by using their imagination (Goering and Baker, 2010). Reading activities support the skills such as providing letter-sound relationships, correctly decoding written codes, and fluent reading. It is seen that the reading comprehension skills of the students who decode the words in the text correctly, use the expressions in compliance with grammar rules, and read fluently increase (Goering and Baker, 2010). Their ability to decode, read fluently, and in compliance with grammar rules and reading comprehension skills develop; drama-based teaching approaches develop verbal reading activities and support students' reading skills.

Reading comprehension is a process that includes dramatising with activities such as guessing, interacting with the text, and decoding the codes in the text (Tortello, 2004). The studies conducted on the creative drama discipline show that while the activities provide skills such as reading, speaking, and listening, they also enrich students' vocabulary (Fennsessey, 2006; Kornfeld and Leyden, 2005). The creative drama method provides significant opportunities for the development of literacy skills. It contributes to children's using and creating correct grammatical structures such as decoding the meaning, understanding other children's feelings, developing vocabulary, forming sentences following syntax, analysing the discourse, and forming new sentences (Urian, 2000). While the relationship between creative drama and reading comprehension is strong, it helps students develop skills embedded in the reading process such as interpreting what they read in a text according to their own experiences, feelings, attitudes, opinions, and values. During interactive drama activities, students live the story by putting themselves into the place of a character in the story

and solving the problems. To put a more apparent point on it, students not only read the text in creative drama but also live it to comprehend and keep it in mind. They express themselves in the imaginary world they created and realise their opinions with imagination. Kelner and Flynn (2006) drew attention to five stages to successfully integrate creative drama methods and reading. These are; a) Objectives should be clearly stated in both creative drama method and reading comprehension skills, b) Materials to be used, activities to build skills, or warm-up activities should be predetermined, c) A drama strategy that encompasses both creative drama discipline and reading should be included, d) Reflection activities should be used in creative drama methods to provide students with comprehension skills, e) Assessment activities should be carried out for both drama and reading comprehension.

Students who follow these steps through group activities learn how to think more clearly by talking to and listening to others and find more effective ways of understanding the text. Teachers may use different methods and strategies to strengthen students' reading comprehension skills. The creative drama method may enable students to develop special strategies for gaining metacognitive knowledge, monitoring, and reading comprehension skills. In other words, while students develop the same strategic knowledge acquired in reading activities through creative drama, this situation creates awareness regarding comprehension. When students are aware of how to understand a text better, they show the characteristics of a more careful and talented reader (Kelner and Flynn, 2006). Children participating in the creative drama method activities experience realistic experiences by benefiting from strategies such as making decisions, respecting different opinions, solving social problems, and making dialogues. This situation provides the development of learning by discovery skills. By its nature, creative drama allows students to visualise written texts, and review their past and current experiences with certain strategies besides conveying knowledge and skills gained from reading activities. Finally, drama activities provide opportunities for children to read and develop positive attitudes, and children who develop positive attitudes toward reading through drama continue these behaviors outside of school (Tate, 2005). Reading comprehension skills constitute a key position for success in every stage of education services and should be supported with educational methods and strategies. Developing these skills and increasing their effectiveness is possible with the use of effective comprehension strategies. As creative drama helps students use these kinds of strategies, teachers should have essential knowledge and experiences in how to use and develop these skills in reading courses and how to develop a positive attitude towards students.

Effects of the Creative Drama Method on Literacy Skills in Early Childhood

Besides allowing children to develop literacy skills in the early period, the creative drama method provides rich opportunities for the children to express themselves and interact with others in natural environments thanks to dramatic play activities (Mages, 2006). In early childhood, young

children usually spontaneously engage in dramatic plays (Adomat, 2012). Young children who do not yet have reading and analysing skills can become a part of the story by listening to it because their game and imagination are highly strong. Teachers may develop the children's games to provide the students a deeper understanding of the text. When the participation of the students spontaneously includes creative drama-based activities, it is seen that the comprehension activities also increase (Brown, 2017). It is seen that while the participation of children in the creative drama process starting from early ages develops their reading and reading comprehension skills, many kindergarteners and first graders cannot benefit from these opportunities because of the lack of leaders/teachers who are trained in this area (Cavanaugh, Clemence, Teale, Rule and Montgomery, 2017). Yet, drama-based teaching that positively affects reading and reading comprehension skills also develops social relationships in the classroom and provides empathy skills (Clyde, 2003).

The Use of Creative Drama Method at Primary and Secondary School Levels and Its Effects on Students

In this period, children do not usually prefer engaging in game activities spontaneously as in previous years. Teachers must find ways of including imagination in the reading courses and providing participation. However, teachers state that it is difficult for the students to participate in reading activities in this period. Studies on this subject state that students are more in a decoding process than inferring meaning skills in reading activities (Adomat, 2009). Students who engage in creative drama-based teaching can imagine various viewpoints related to the text in addition to inferring meaning skills and this situation can support students in developing essential skills such as decision-making (Edmiston, 2000). In this teaching, students can also interpret other characters' feelings and movements verbally, and thus, they can make self-assessments such as how to treat other people.

Tuluk (2004) states the purpose of the creative drama method at primary and secondary school levels as follows:

- To reveal students' artistic aspects
- To allow students to analyse events from different viewpoints
- To promote students' cooperation with their friends and teachers
- To enable students to use Turkish correctly, effectively, and fluently
- To arouse interest towards literacy skills and to provide development of positive behaviours
- To develop students' self-management skills and enable them to fulfil their responsibilities
- To enable students to be sensitive towards the events and situations in the society they live

in

Creative Drama in Education

In a creative drama-integrated classroom, students study with the drama method to reach academic, social, and personal objectives (Cornett, 2007). Creative drama is accepted as a dynamic model and studied in education services worldwide (Okvuran, 2010). In the educational adaptation of the creative drama method, it is aimed to activate students' imagination by using structures such as the content of the curriculum, the relationship of the reader with the text, and connection areas (Schneider, Crumpler and Rogers, 2006). Teachers generally engage students in a fictional world where they do not know themselves and take more than one role in the creative drama method. In this situation, while students study in two ways: understanding and expressing the process they are in, teachers provide learning experiences and support students in the dramatic context (Baldwin, 2008). Some studies show creative drama method has positive effects on literacy skills besides supporting all academic areas (Catterall, Chapleau and Iwanage, 1999). While the students' verbal skills, especially at primary and secondary school levels, develop thanks to the creative drama method, they show characteristics such as recognising, analysing, and using auditory, visual, and verbal language structures (Kempe, 2003). Studies on creative drama and literacy show that it has positive effects on reading comprehension and verbal/written language skills (Mason and Steedly, 2006). Besides, these activities enable students to develop their social skills and expressive language skills (Mason, Steedly and Thormann, 2005).

In conclusion, gaining literacy skills through the creative drama method enables students to discover their own worlds, participate individually and cooperatively, and support and reinforce their development as they imagine. Students use sounds, language, and ideas to discover roles, characters, relationships, and situations. Literacy skills that are developed by the students through creative drama help them think, act with confidence, and learn how to speak. Forming an interaction with a branch of literature, text (scenario) or pre-text (stimulus), is an important component of drama learning. It provides opportunities for the students to develop their vocabulary and awareness regarding language structures, grammar, and syntactic knowledge. It develops students' questioning, discussion, and imagination skills. Students develop their comprehension skills by interacting with a text and provide opportunities to make reading enjoyable through creative drama.

Examples of Practices with Creative Drama Method in Acquisition of Literacy Skills in Classroom

Students' acquisition and development of literacy skills can be supported with different creative drama practices in the classroom. Students can more easily acquire various literacy skills with a short dramatic text. Besides being entertaining and attraction-grabbing, the creative drama method encourages children to learn and discover and supports children in every aspect of literacy development, such as fluency, vocabulary, syntactic structure, and discourse. Many teachers

experience difficulties in directing students to activities using the creative drama method in academic skills because they do not have sufficient knowledge and experience. However, teachers do not need to have direct experience in most dramatic activities and these activities are suitable to be implemented in a flexible structure contrary to certain patterns.

Examples of activities in the creative drama method that can be used in the acquisition of literacy skills:

Story dramatization activities (For the students to understand the story they read): Children can use puppets in story dramatization activities. Teachers can have students re-tell the story following the components of the story. This can be used to arouse curiosity and draw attention in early literacy before children carry out independent reading activities. These activities used for the development of comprehension skills include frequent repetitions, guessing, and acquisitions started and continued by the children (Martinez, 1993). Teachers can use different texts in comprehension activities or they can arrange the text in various ways in accordance with the age and individual characteristics of the students. In another example of practice to develop reading and reading comprehension in the classroom, the "Peter Pan (Uta Hagen,1973)" story is used.

Captain Hook and his band of pirates who are included in Peter Pan's story discover the secret hideout of lost boys, and they plot ways to lure them into the open. Tiger Lily in the group of lost boys notices the danger and runs away.

Starkey: *Captain, I could have just sworn I saw one of those lost boys. Should I go after him?*

Hook: *No, the sound you make to catch him would be too much, you can wake Tiger Lily's friends up, and then we will be outnumbered.*

Smee: *That is true, Shall I go after him in silence, Captain? I'll tickle him with Jhonny's Corkscrew (motioning his sword).*

Hook: *Not now, Smee. He is just one boy, and I want to get all of them. Most of all, I want their captain, Peter Pan. He cut off my hand (holds up his hook).*

Smee: *Yes, you often say your hook was worth a dozen hands. Combing your hair, picking your teeth, eating food. You never need to use a fork.*

Figure 1. A scene from the Peter Pan story (Harrington, 2018)

This short scene alone provides many opportunities for the students to apply literacy skills. Each pirate creates their motivation and character to join Captain Hook. Uta Hagen (1973) expect players to find the most appropriate characters for themselves with their metacognitive skills by asking themselves a series of question in creating characters in the texts. These are: Who am I? When does the event occur? What surrounds me? What are the given circumstances? What is my

relationship with a character or event? What do I want? What problems do I face? What can I do to get what I want? These questions can be diversified; besides directly correlating to reading and reading comprehension skills, students answer these questions using their metacognitive skills when choosing a character in the text. These questions can be in a structure that can be created and applied in different forms for each age group and children with special needs. The teacher can also use these questions to improve the students' learning objectives and evaluate their comprehension skills. Students can be expected to show the ability to write appropriate answers according to their grade levels (Harrington, 2018).

Dramatic activities that support vocabulary development: Vocabulary knowledge plays an important role in developing children's literacy skills. Dramatic activities have a facilitating role in introducing and teaching new words effectively. For example, teachers can use "to create an unforgettable activity" activity to teach children the "nonsense/irrational" word. The following direction is given to the students who have prepared for the course: "Okay, it is time to study, take your cat, shake your desk, and start writing about the trees on the ceiling". After this direction, students are expected to say "what?" or "this doesn't make any sense". The teacher may continue this game until he/she draws the attention of all students or confuse them all. Then the teacher can enable students to infer meaning by saying "sorry, I behave nonsense/irrational. So, what do you think nonsense/irrational mean?". He/she can read stories to expand and strengthen comprehension regarding the new words in the following period. Students can also be asked to dramatise the related word or pull a new word out of the word box and explain it for their friends to guess. As the grade level of the children increases, they may be asked to write a skit about the new words. As the number of new words increases, they may be asked to create new stories by using these words together. (Albert and Foil, 2003).

Using creative drama as a process in teaching writing: Teachers read a story or text they determine in accordance with the grade level of the children. For example, teachers read "Where the Wild Things Are (Sendak, 1963)" to the first and second graders and give the roles in the book to the students. Thus, students have the opportunity to look through the eyes of the characters in the story. Then, the teacher asks questions such as "How did they survive on the island in this story?" to the students. The questions help students give details to the characters they dramatize. Students can develop new characters as well as make additions. Then, the teacher asks "What do we need when we travel to a deserted island?" "What do you see after you come to the island?" and may want children to explain. After completing this activity, a 10-minute break can be given to think and discuss. Then, the teacher can give the direction "Think about your journey to the island and draw and write the things you liked there and remembered." and can support children to form semantic relations between reader/writer, character/player identities, facilitate complex text structures as the developing writers. The structure of the text differs for the third and fourth graders and "migration and migrants" can be discussed. Stories and informative texts

on this subject can be read and discussed. The students may be asked to create characters based on the experiences of the migrants and write down their thoughts about their roles. Students may also prepare written documents such as passports and photo albums about the migrants. This situation enables students to write roles and texts for various purposes not only from the experiences of the migrants but also from other people's viewpoints. Besides, it gives students a more solid understanding of the place and importance of writing activities in their lives (Schneider and Jackson, 2000).

Suggestions for Teachers About Acquisition of Literacy Skills With the Creative Drama Method

Harste (2014) expressed the factors that teachers should take into account in the use of the creative drama method in the classroom environment to develop literacy skills as follows:

Do your best to ensure participation: support students' participation characteristics with the activities such as theatre practices, choosing classroom representatives, and conversations. Include more student voices in the communities you create from students. Engage in drama activities with your students when you have the chance. Take part in the events with the students without needing to be an expert to participate in these activities. Create meaning in the structures of "I do, we do, you do" in the activities. Allow students to cooperate in creating this comprehension and develop and change the stories with different viewpoints or different tools. Allocate time in the curriculum to support the participation of the students and engage all students in the activities.

Arrange physical environments: Minimize the adverse conditions that may occur for the students. Environment and learning areas have great importance in many drama-based activities. Arrange your and your students' studying area when including drama-based literacy skills in classroom environments; you can arrange tables and desks in a way that will not pose a danger. You can also move your class to different environments such as the sports hall and cafeteria and enrich the studying environment.

Be flexible in studies: Numerous types and many methods may be used in creative drama-based literacy teaching methods based on the children's imagination. You can support your students' participation at the highest level with activities related to their interests by focusing on the students' individual differences. Various activities may also be included in learning plans. Evaluate creative drama-based literacy skills regularly and decide how to create differences in your plans.

Conclusion and Suggestion

Besides defining literacy as the ability to identify, understand, interpret, create, compute, and communicate using visual, audible, and digital materials across disciplines and in any context, International Literacy Association (2016) stated that there has been an increase in using creative drama method in acquisition of literacy skills in recent years. Activities in the drama method can be used to

acquire profound meanings of words, comprehend complex reading materials, develop writing skills, and many other literacy components. Students' interest and curiosity can be aroused at young ages when the foundation of these skills is laid, and it can be ensured that they benefit from teaching at the highest level.

In conclusion, while the creative drama method has begun to be used rapidly in different fields in educational environments today, it is seen that its use in the acquisition of literacy skills of children with special needs is not becoming common at the same pace. The creative drama method, which has significant effects on children with typical development, has widespread effects on the acquisition of academic, social, and language skills of children with special needs. It is seen that activities that are used to develop literacy and reading comprehension skills of especially children with special needs have substantial effects on various aspects such as language skills, fluency in reading, providing letter-sound relationships, enrichment of vocabulary knowledge, activating prior knowledge, and gaining attention. Based on the idea that its strong effects are significant in terms of the development of literacy skills of children with special needs, teachers who will work with these children must know how to use the creative drama method, and they must practice. Thus, the creative drama method will be included in educational programs and it will be a determinant in supporting children's all developmental areas and increasing their success.

Ethical Permissions of Research

In this study, all the rules specified to be followed within the scope of the “Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive” were complied with. None of the actions specified under the heading “Actions Contrary to Scientific Research and Publication Ethics”, which is the second part of the directive, have been taken.

Kaynakça

- Adıgüzel, Ö. (2001). Niçin yaratıcı drama?. *Öğretmen Dünyası Dergisi*, Mayıs (257), 13-16.
- Adıgüzel, Ö. (2019). *Eğitimde yaratıcı drama (5. Baskı)*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Adomat, D. S. (2009). Actively engaging with stories through drama: Portraits of two young readers. *Reading Teacher*, 62, 628–636.
- Adomat, D. (2012). Drama's potential for deepening young children's understandings of stories. *Early Childhood Education Journal*, 40(6), 343–350.
- Akyol, H. (2011). *Türkçe öğretim yöntemleri (5.Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Albert, S. R., & Foil, Carolyn R. (2003). Drama activities that promote and extend your students' vocabulary proficiency. *"Intervention in School & Clinic"*, 39(1), 22-29.
- Albertini, J. A., & Schley, S. (2003). Writing, characteristics, instruction and assessment. In M.Marschark, & E. P. Spencer (Ed.) *Oxford handbook of deaf studies, language and education*. (pp. 97-109) New York, NY: Oxford University Press, Inc.
- Andersen, S. C., Christensen, M. V., Nielsen, H. S., Thomsen, M. K., Østerbye, T., & Rowe, M. L. (2018). How reading and writing support each other across a school year in primary school children. *Contemporary Educational Psychology*, 55, 129-138. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2018.09.005>
- Baldwin, P. (2008). *The practical primary drama handbook*. London, UK: SAGE.
- Batdı, V., & Batdı, H. (2015). Effect of creative drama on academic achievement: a meta-analytic and thematic analysis. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 15(6), 1459–1470.
- Brown, V. (2017). Drama as a valuable learning medium in early childhood. *Arts Education Policy Review*, 118(3), 164–171.
- Catterall, J. S., Chapleau, R., & Iwanaga, J. (1999). Involvement in the arts and human development: General involvement and intensive involvement in music and theater arts. In E. B. Fiske (Ed.), *Champions of change: The impact of the arts on learning* (pp. 1-18). Washington, DC: The Arts Education Partnership.
- Cavanaugh, D., Clemence, K., Teale, M., Rule, A., & Montgomery, S. (2017). Kindergarten scores, storytelling, executive function, and motivation improved through literacy-rich guided play. *Early Childhood Education Journal*, 45(6), 831–843.
- Certo, J., & Brinda, W. (2011). Bringing literature to life for urban adolescents: artistic, dramatic instruction and live theater. *Journal of Aesthetic Education*, 45(3), 22– 37.
- Clyde, J. A. (2003). Stepping inside the story world: the subtext strategy a tool for connecting and comprehending. *Reading Teacher*, 57(2), 150–160.
- Cornett, C. (2007). *Creating meaning through literature and the arts*. Saddle River, NJ: Pearson.

- Edmiston, B. (2000) Drama as ethical education, research in drama education: *The Journal of Applied Theatre and Performance*, 5(1), 63-84.
- Fennessey, S. (2006). Using theater games to enhance language arts learning. *The Reading Teacher*, 59(7), 688–691.
- George, N.J. (2000). Beneficial use of dramatics in the classroom. *New England Reading Association Journal*, 36(2), 6-10.
- Goering, C. Z., & Baker, K. F. (2010). “Like the whole class has reading problems”: A study of oral reading fluency activities in a high intervention setting. *American Secondary Education*, 39(1), 61–77.
- Gönen M., Şahin S., Yükselen A. I, Tanju, E. & Aydan-Celep S. (2006). *Özel eğitime gereksinimi olan çocuklar için yaratıcı drama*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Hagen, U. (1973). *Respect for acting*. New Jersey: John Wiley & Sons., Inc.
- Harste, J. C. (2014). *Transmediation: What art affords our understanding of literacy*. In P. J.
- Harrington, A. B. (2018). Using theater to promote the development of literacy and reading comprehension. *New York: Bank Street College of Education*. Retrieved from <https://educate.bankstreet.edu/independent-studies/236>
- International Literacy Association. (2016). *Why literacy?* Retrieved from <http://www.literacyworldwide.org/why> literacy
- Jindal-Snape, D., & Vettraino, E. (2007) Drama techniques for the enhancement of social-emotional development in people with special needs: review of research, *International Journal of Special Education*, 22(1), 107-117.
- Kelin, D. A., II. (2007). The perspective from within: drama and children’s literature. *Early Childhood Education Journal*, 35(3), 277–284.
- Kelner, L. B., & Flynn, R. M. (2006). *A dramatic approach to reading comprehension strategies and activities for classroom teachers*. Portsmouth, NH: Heinemann.
- Kempe, A. (2003). The role of drama in the teaching of speaking and listening as the basis for social capital. *Research in Drama Education: The Journal of Applied Theatre and Performance*, 8(1), 65-78.
- Kornfeld, J., & Leyden, G. (2005). Acting out: Literature, drama, and connecting with history. *The Reading Teacher*, 59(3), 230–238.
- Mages, W. (2006). Drama and imagination: A cognitive theory of drama’s effect on narrative comprehension and narrative production. *Research in Drama Education*, 11, 329-340. <https://doi.org/10.1080/13569780600900750>
- Malley, S.M. & Silverstein, L.B. (2014). Examining the intersection of arts education and special education. *Arts Education Policy Review*, 115, 39-43. DOI: 10.1080/10632913.2014.883894

- Martinez, M. (1993). Motivating dramatic story reenactments. *The Reading Teacher*, 46(8), 682- 688.
- Mason, C. Y., & Steedly, K. M. (2006). Rubrics and an arts integration community of practice. *Teaching Exceptional Children PLUS*, 39(1), 36-43.
- Mason, C., Steedly, K., & Thormann, M. (2005). *The impact of arts integration: Voice, choice and access*. Washington, DC: VSA Arts
- McElhone, D. (2012). Tell us more: reading comprehension, engagement, and conceptual press discourse. *Reading Psychology*, 33(6), 525-561.
- McMaster, J. C. (1998). "Doing" literature: Using drama to build literacy. *The Reading Teacher*, 51(7), 574-584.
- Okvuran, A. (2010). The relationship between arts education, museum education and drama education in elementary education. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 5389-5392.
- Özen, Z. (2011). *Dorothy Heatchcote'un yaratıcı drama yaklaşımları*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Piştav-Akmeşe, P., & Kayhan, N. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin oyun öğretimine ilişkin öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 29(2), 42-60
- Piştav Akmeşe, P. & Kayhan, N. (2017). Özel eğitim öğretmenlerinin oyun öğretimine ilişkin öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 18(01), 1-26. Retrieved <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ozelegitimdergisi/issue/28499/274303>
- Rego, A. M. P. (2006). The alphabetic principle, phonics, and spelling. J. S. Schumm (Ed.). *Reading assessment and instruction for all learners* (pp. 118-162). New York: The Guilford Press.
- Schneider, J., Crumpler, T., & Rogers, T. (2006). *Process drama and multiple literacies: Addressing social, cultural, and ethical issues*. Portsmouth, NH: Heinemann.
- Schneider, J. J., & Jackson, S. A. W. (2000). Process drama: A special space and place for writing. *The Reading Teacher*, 54(1), 38-51. [EJ 614 497]
- Tate, K. J. (2005). A conceptual lens for observing, analyzing, and interpreting data when exploring preservice drama. *Youth Theatre Journal*, 19, 151-167.
- Tortello, R. (2004). Tableaux vivants in the literature classroom. *The Reading Teacher*, 58(2), 206-208.
- Tuluk, N. (2004). Yaratıcı Drama. *Pivolka*, 3-15. Ankara.
- Urian, D. (2000). Drama in education: From theory to "study cases." *Contemporary Theatre Review*, 10(2), 1-9.
- Üstündağ, T. (2002). *Yaratıcı drama öğretmenimin günlüğü*. Ankara: Pegem Yayınları.